

Bártfai Irma (férjzett Szemző Lajosné), színésznő, sz. 1884. márc. 6-án, *Budapesten*. Színipályára lépett 1900. szept. havában. 1927. máj. 1-én nyugdíjazták.

Bártfai József, ügyvéd, sz. 1812-ben, megh. 1864. szept. 19-én, *Pesten*. Két színdarabot írt: *Zaránd és Tógul*, vagy az indulat és átok hatalma, dráma 4 felv. Pozsony, 1834.; *Anejka*, dráma, 1837. jan. 11-én játszották Szabadkán.

Bártfai (Paczona) Antal, színész, sz. 1852. márc. 23-án, *Rácalmáson*, (Fehérm.). (Atyja Paczonaházi Paczona Vilmos, a szabadságharcban Csányi László kormánybiztos legmeghittebb futárja volt, megh. 1889. szept. 3-án, *Budapesten*). 16 éves korában, 1868. aug. 1-én a budai Molnár György színházához szerződik, majd vidékre megy és több lapban verselgetett. 1880-ban igazgatást kezd, 1883. dec. 12-én 40 szavazattal megválasztják a *Színészegyesület* titkárává. 1891-ben *színészeti gyakorlóiskolát* nyitott a fővárosban. Munkái ezek: *A bakonyi kondás*, népsz., *A falu rossz családjá 25 év múlva*, szmü, (1877. jan. elején, *Szegeden*). *A gyűjtőgató*, *Csecse Panni*, *Senki fia*, népszínművek. (Ez utóbbi 1897. máj. 21-én a *Kisfaludy-színházban* került színre.) *Angyalcsináló*, szmü, *Orosz-török háború*, *Tündéröv*, látványosságok. Szakmunkája: *Reformjavaslat a magyar vidéki színészet rendezéséhez*. Budapest, 1886. *Színészek Naptára*. 1886. *Kacagó Thália*. 1888. Írt színészeti szakcikkeket, melyek a »Színészek Lapja«-ban és a »Színészeti Közlöny«-ben jelentek meg. Első neje: *Köröm Emilia*, színésznő. Színipályára lépett 1858-ban. Második neje: *Rully Janka*, színésznő, sz. 1855-ben, Kolozsvárott. Színipályára lépett 1874-ben, Szuper Károlynál.

Bártfai színészet. E régi, virágzó városban évszázadok óta van színészet. Bártfán (a városban) egy XV. századbeli »Urunk feltámadásá«-ról szóló népdráma színlapja maradt fenn a rendező magánfőljegyzéseivel, amely 54 szerepet és azok előadóit, kik a város színe-java férfiai-ból kerültek ki, név szerint sorol fel *Mager Péter* városbíróval kezdve, kinek felesége a város legnagyobb jótévi közé

tartozik. Köztük van még Konstil (Kunstel, Kunstler de Kunstel (bártfai birtok) András, ki 1443—44-ben az ötvenek tanácsának tagja, később centumvir. Az előadás 1450 körül történhetett. A mű szövege 14 jelenetre oszlik, melyek végezetül a hirnők (precursor) pár szóval búcsúztatja el a közönséget. Bártfán később is szerepel vallási dráma. A számadó könyvek sok tétele említ színészekre és színi kellékekre vonatkozó kiadásokat. Évi 1—5 frtot. 1497 husvétján a feltámadásról szóló darabot adják elő; 1498-ban a karácsonyi játék előadónak fél frt borralvó jár ki; 1512-ben a husvéti passziójáték szerepel, valamint 1516-ban, mikor is a színpad felállítása 1.45 frtba kerül. Ezóta nem szerepel többé a népi dráma. Talán a profanálástól tartott a papság, avagy a reformáció miatt támadt a lakosságban némi izgalom. Tény, hogy a protestáns vallás és iskola magának foglalja le a színpadot is. Stöckel Lénárd mikor iskolájának a fénykora tart, 1552—56 között, de utóbb is gyakran adat elő iskolai drámákat, amelyek bibliai, vagy allegorikus mese keretében mutatnak be valláserkölcsei igazságokat. A bártfai iskola darabjai: *Terentius Eunuchus-a*, *Kain és Ábel* (1553) *József története* (1555—1558), *A magát megtartóztatni nem tudó fiú*, *Az özvegy*, *Az igazságtalan bíró* (1560.), *Dániel* (1561.), *Judit* (1566.), *A két házasságról* (1588.) (drámák, néha tragédiák és történelmi színművek). *Komédia* 1570—1575, 1579—82, 1586—87-ben szerepel. Az előadás ideje a farsang, helye a tanácsterem. Az előadók fizetése 1 és fél frt egy szereplésért a tanulóknak, vagy tanítónak, 1553-ban két előadásért 3 frt, 1556-ban 1 frt. 1559-ben új darab előadásáért 2 frt. A díj a bíró leányának esküvőjekor, 1574-ben, tetemesen nagyobb. A b-i színészetéről későbbi években nem igen tudunk, bár a krónikaírók régóta emlegetnek állandó színházat. A XVIII-ik század vége felé német előadások folynak benne, 1801-ben pedig Höcht fürdőbélő bérbeadja a színházat egy német társulatnak. Gróf Dessewffy József 1818-iki »Bártfai levelek« c. írásában szintén megemlékezik a b-i színészetéről. 1829-ben Balla Károly színigazgató játszott magyarul. 1897-ben épült